

Kras: po poteh iz 1. svetovne vojne

Poti miru na Krasu v okolici vasi Lokvica nas vodijo po obstoječih kolovozih, stezah in nekdanjih vojaških cestah. Sprehodimo se po neokrnjeni kraški gmajni, kjer naletimo na ostanke iz 1. svetovne vojne. Opozarjajo nas, da se je na tem območju pred sto leti bila krvava vojna.

Za izhodišče današnjega izleta smo si izbrali Cerje, kjer stoji Pomnik braniteljem slovenske zemlje in kjer je urejeno parkirišče. Vrh Cerja nam ob lepem vremenu nudi krasen razgled na bližnjo in daljno okolico od Jadranskega morja in Furlanije do Julijskih Alp. Ko je Pomnik odprt, si lahko v njem ogledamo razstave o 1. svetovni vojni.

S Cerja se po stezi odpravimo proti vzhodu in sledimo oznakam Poti miru za Fajti hrib. Na križišču pod Fajtim hribom se po stezi vzpnemo na vrh in hrib prečkamo ali pa pot nadaljujemo po kolovozu, ki hrib obide, in na naslednjem križišču med Fajtim hribom in Velikim vrhom zavijemo južno proti Kostanjevici.

Fajti hrib

Fajti hrib (kota 433) je bil v 1. svetovni vojni s sosednjim Velikim vrhom (kota 463) pomembna strateška točka. V 9. ofenzivi v začetku novembra 1916 so ga zasedli

Italijani, medtem ko so bili na Velikem vrhu avstro-ogrski položaji. Oba hriba sta preprejena s strelskimi jarki in prevrtana s kavernami in podzemnimi rovi. Na jugozahodnem vznožju Fajtijevega hriba naletimo še na ostanke zaselka Fajti, ki po 1. svetovni vojni ni bil več obnovljen. Cesta nas pripelje do razpotja pri Ruski jami, kjer nadaljujemo pot zahodno proti Lokvici oz. sledimo oznakam za Borojevičev prestol. Vhod v jamo je v kotanji v neposredni bližini križišča, tako da si z baterijsko svetilko jamo lahko tudi ogledamo.

Ruska jama

Rusko jamo so najprej uporabljale avstro-ogrske enote za skladiščenje streliva, kasneje, po padcu Gorice, ko je ostala v dometu italijanskih topov, so v njej nastanili ruske ujetnike. Ti so morali zaradi uničujočih izstrelkov sproti popravljati poškodbe na cesti Kostanjevica-Lokvica.

Po zasedbi so Italijani jamo preuredili za svoje potrebe.

Od Borojevičevega prestola in spomenika – kažipot po približno 150 m zavijemo levo na stezo, ki nas po strelskem jarku pripelje do jame Pečinka. Jama je urejena za turistične ogleda in je odprta po dogovoru.

Borojevičev prestol in spomenik – kažipot

Borojevičev prestol je v skalo vklesan sedež imenovan po poveljniku 5. avstro-ogrske armade Svetozarju Borojeviču von Bojni. Spomenik kažipot so postavili na čast poveljniku VII. korpusa – nadvojvodi Jožefu. Že od začetka je imel tudi funkcijo smerokaza, saj označuje razdaljo do Lokvice in Kostanjevice. Postavili so ga pripadniki 43. pehotnega polka iz Caransebesa v Romuniji. Ob spomeniku je lesen križ, ki je bil postavljen leta 2009 v spomin na v 1. svetovni vojni padle romunske vojake, ki so se borili na Krasu.

Jama Pečinka

Jama Pečinka je v 1. svetovni vojni služila kot zaklonišče za vojake. Opremljena je bila s pogradi in kabinami za častnike. Jama je bila najprej v posesti avstro-ogrske vojske, v 9. ofenzivi v začetku novembra 1916 pa so jo zasedle italijanske enote. Avstro-ogrska vojska je na vrhu griča Pečina (kota 308) imela nameščen reflektor.

Če smo z izletom zaključili, se od jame Pečinka po t. i. Kranjski poti podamo proti severu na Cerje. Če pa nadaljujemo pot, se usmerimo zahodno proti vasi Lokvica. Ko dosežemo oljčne nasade pri kalu, zavijemo levo in se spustimo v vas. Mimo obnovljenih kala in lokev ter kovinskega globusa, posvečenega vsem, ki so se borili v 1. svetovni vojni, se vrnemo po asfaltni cesti proti Cerju.

Pot lahko podaljšamo mimo kamnitega pila čez italijanski topniški položaj. Ko pridemo na glavno cesto, zavijemo desno proti Cerju. Nato pot nadaljujemo mimo italijanskega pokopališča, ki je sto metrov oddaljeno od glavne ceste. Po ogledu se vrnemo na pot in kmalu zavijemo levo na kolesarsko stezo, ki nas pripelje na Cerje in tako krog zaključimo. Celotni del trase je dolg okrog 12 km in nam vzame približno 3 ure hoje.

Káli in lokve

V okolici vasi Lokvica je kar nekaj kalov in lokev. Vas Lokvica je tudi dobila ime po lokvah. V preteklosti so kali služili ljudem za napajanje živine. Vodo iz lokev pa so uporabljali ljudje, zato so bile globlje, pogosto obzidane, da do njih ni mogla živina. Danes so kali in lokve na Krasu pomemben element naravne in kulturne dediščine ter turistična zanimivost.

Topniški položaj

V manjši dolini pod Gomilo (kota 262) je bil italijanski topniški položaj protiletalske obrambe, točneje 1. baterije 41. polka poljskega topništva z dvema topovoma kalibra 75 mm in pritrjenima na železno os na betonskih podstavkih. S tega položaja so Italijani obstreljevali avstro-ogrska vojaška letala, ki so letela nad Vipavsko dolino.

Italijansko pokopališče

Ob cesti od parkirišča proti Cerju v manjši dolini naletimo na ostanke nekdanjega italijanskega vojaškega pokopališča. Na nekdanji grobnici italijanskih vojakov padlih v novembru 1916 je še danes ohranjeno obeležje.

Na Poteh miru na Krasu je v okolici vasi Lokvica ohranjeno obeležje, koder vsako leto v spomladanskem času poteka pohod v organizaciji Turističnega društva Cerje. Poti miru lahko doživite tudi z izkušenimi lokalnimi turistični vodniki.

Konrad Marušič

Foto: Konrad Marušič

